

Wonen zonder partner

Arie de Graaf en Suzanne Loozen

In 2005 telde Nederland 4,2 miljoen personen van 18 jaar of ouder die zonder partner woonden. Eén op de drie volwassenen woont dus niet samen met een partner. Tussen 1995 en 2005 is hun aantal met 314 duizend toegenomen. Het betreft alleenstaanden, alleenstaande ouders, thuiswonende kinderen en personen die als 'overig lid' deel uitmaken van een meerpersoonshuishouden. Van de 18–24-jarigen die zonder partner wonen, heeft of wil ongeveer 80 procent wel een vaste partner. Onder 45–62-jarigen is dit aandeel ongeveer 40 procent voor mannen en ruim 30 procent voor vrouwen. Mannen die definitief alleen willen blijven, zijn overwegend ongehuwd en kinderloos. Vrouwen die definitief geen vaste partner willen, zijn daarentegen vaker gehuwd geweest en hebben meestal wel kinderen. Voor zowel mannen als vrouwen geldt dat degenen die definitief alleen willen blijven, lager opgeleid zijn en een slechtere gezondheid hebben dan degenen die een relatie(wens) hebben.

Inleiding

De afgelopen decennia is er veel veranderd rond relaties en gezinsvorming en relatieontbinding. Zo zijn paren steeds vaker ongehuwd gaan samenwonen. Meestal volgt na verloop van tijd een huwelijk, gewoonlijk wanneer men een gezin wil stichten. Het huwelijk heeft echter aan duurzaamheid verloren. In een volgende relatie gaat men vaker niet-gehuwd samenwonen of, met eventuele kinderen, alleenwonen, met of zonder latrelatie. Daarnaast zijn er steeds meer mensen die hun hele leven ongehuwd blijven, al dan niet met partner. Al deze ontwikkelingen hebben invloed op de omvang van de groep mensen die zonder partner wonen. Op deze groep wordt in dit artikel nader ingegaan.

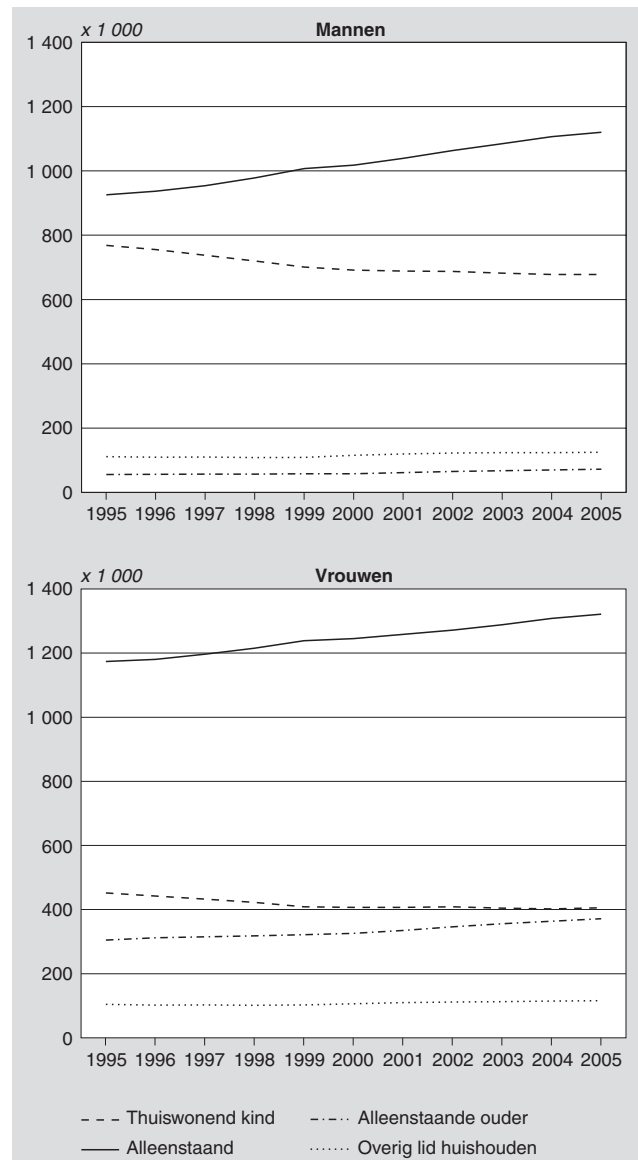
Op basis van de Huishoudensstatistiek (*kader*) is nagegaan hoeveel personen zonder partner wonen. Het gaat hierbij om de volgende vier groepen: alleenstaanden, alleenstaande ouders, thuiswonende kinderen en personen die als 'overig lid' deel uitmaken van een meerpersoonshuishouden. In 2005 ging het in totaal om 4,2 miljoen personen van 18 jaar of ouder die zonder partner woonden. Alleenstaanden vormden hierbinnen de grootste groep, met 2,4 miljoen. De tweede groep werd gevormd door thuiswonende kinderen, met 1,1 miljoen. Het aantal alleenstaande ouders bedroeg 444 duizend. Ten slotte waren er 241 duizend mensen die als 'overig lid' deel uitmaakten van een meerpersoonshuishouden. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om twee samenwonende zussen die één huishouding voeren.

Tussen 1995 en 2005 is het aantal volwassenen dat zonder partner woont met 314 duizend personen toegenomen. In relatie tot de totale bevolking van 18 jaar of ouder was sprake van een beperkte toename, van 33,0 procent in 1995 naar 33,7 procent in 2005.

Terwijl er meer mannen dan vrouwen van 18 jaar of ouder zijn die nog bij hun ouders wonen, zijn vrouwen duidelijk in

de meerderheid als het gaat om alleenwonen, al dan niet samen met de kinderen (*grafiek 1*). Per saldo zijn er meer vrouwen van 18 jaar of ouder die zonder partner wonen dan mannen.

1. Aantal personen van 18 jaar of ouder dat zonder partner woont, 1995–2005

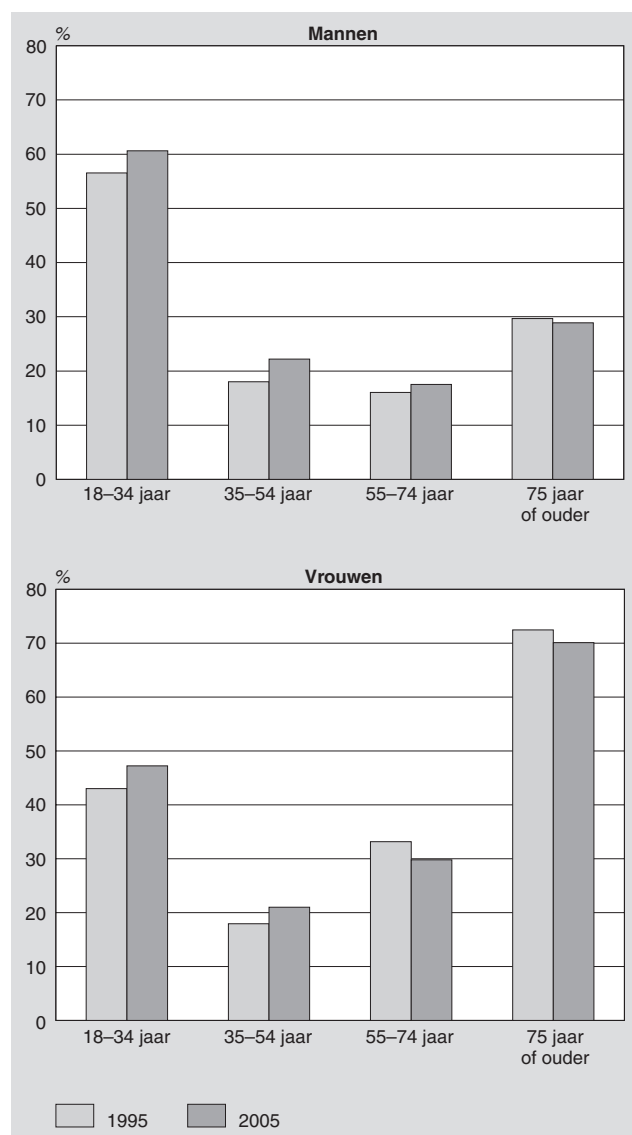

Bron: Huishoudensstatistiek.

Personen die zonder partner wonen

Het aandeel personen dat zonder partner woont, verschilt sterk naar leeftijd en geslacht. Van de 18–34-jarige mannen woont 60 procent zonder partner. Van de mannen van 35–54 jaar is dit ongeveer 20 procent, en van de 55–74-jarigen nog iets minder (*grafiek 2*).

2. Aandeel personen dat zonder partner woont naar leeftijd, 1995 en 2005

Bron: Huishoudensstatistiek.

Onder 75-plussers wonen drie op de tien mannen zonder partner.

Dit beeld is voor vrouwen duidelijk anders. Van de 18-34-jarige vrouwen woont minder dan de helft zonder partner. Onder 55-plussers is het aandeel vrouwen dat zonder partner woont daarentegen hoger dan onder mannen. Dit verschil wordt vooral zichtbaar onder 75-plussers: maar liefst zeven op de tien vrouwen van die leeftijd wonen zonder partner. Het verschil tussen mannen en vrouwen in het aandeel ouderen dat zonder partner woont, hangt samen met de hogere levensverwachting van vrouwen: vrouwen overleven hun man vaker dan andersom (De Jong, 2005). De ontwikkeling tussen 1995 en 2005 laat voor mensen onder de 55 jaar die zonder partner wonen een lichte stijging zien. Bij de ouderen is een lichte daling waarneembaar.

Onder zowel mannen als vrouwen zijn vier op de tien 18-34-jarigen die zonder partner wonen alleenstaand (*staat 1*). Mannen van deze leeftijd wonen wat vaker bij hun ouders dan vrouwen, met respectievelijk 57 en 47 pro-

Staat 1 Aandeel personen dat zonder partner woont naar leeftijd, 2005

	Alleenstaand	Alleenstaande ouder	Thuiswonend kind	Overig lid huishouden	Totaal
	%				<i>abs.=100%</i>
	<i>x 1 000</i>				
<i>Mannen</i>					
18-34 jaar	38	0	57	5	1 073,3
35-54 jaar	74	8	12	6	549,4
55-74 jaar	81	7	0	12	272,2
75+	87	4	0	8	100,3
Totaal	56	4	34	6	1 995,3
<i>Vrouwen</i>					
18-34 jaar	39	9	47	5	825,9
35-54 jaar	47	45	4	4	509,0
55-74 jaar	84	10	0	6	480,2
75+	90	5	0	5	399,2
Totaal	60	17	18	5	2 214,2

Bron: Huishoudensstatistiek.

cent. Dit komt doordat mannen gemiddeld op latere leeftijd het ouderlijk huis verlaten dan vrouwen (De Graaf, 2004).

Onder mannen van 35-54 jaar is driekwart alleenstaand. Onder vrouwen in deze leeftijdsgroep is ongeveer de helft alleenstaand en bijna de helft alleenstaande ouder. Dit laatste hangt samen met het feit dat kinderen na een echtscheiding doorgaans bij hun moeder gaan wonen (De Graaf, 2005).

Onder 55-plussers is het beeld voor mannen en vrouwen die zonder partner wonen nagenoeg gelijk: van de 55-74-jarigen zijn acht op de tien alleenstaand en onder 75-plussers negen op de tien.

Wel of niet getrouwd geweest

Alleenstaanden

Van de alleenstaanden van 18-34 jaar is onder zowel mannen als vrouwen vrijwel iedereen ongehuwd (*staat 2*). Van de 35-54-jarigen zijn ongeveer zes op de tien ongehuwd en drie op tien gescheiden. Onder 55-74-jarige alleenstaande mannen is een derde nooit gehuwd geweest, tegen slechts 14 procent onder vrouwen van deze leeftijd. Hier worden de verschillen tussen mannen en vrouwen duidelijk zichtbaar. Verder blijkt dat vrouwen van deze leeftijd ruim twee keer zo vaak verweeduwd zijn als mannen. Onder 75-plussers zijn zeven op de tien mannen verweeduwd, en onder vrouwen ruim acht op de tien.

Opvallend is dat sommige alleenstaanden (nog) gehuwd zijn. In een deel van de gevallen kan het gaan om gehuwden die in de echtscheidingsprocedure zitten. Daarnaast komt het vooral onder allochtonen voor dat de huwelijkspartner (nog) in het buitenland verblijft (Nicolaas et al., 2004). Ook kan het gaan om ouderen waarvan de partner in een verpleeg- of verzorgingshuis verblijft.

De meeste alleenstaande mannen zijn dus ongehuwd, terwijl de meeste alleenstaande vrouwen wel een huwelijk achter de rug hebben, maar inmiddels zijn verweeduwd of gescheiden.

Staat 2
Alleenstaanden naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 2005

	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Totaal
	%				abs.=100%
					x 1 000
Mannen					
18-34 jaar	95	2	3	0	408,0
35-54 jaar	65	6	28	1	406,8
55-74 jaar	32	6	40	22	216,0
75+	12	4	11	72	87,7
Totaal	66	4	20	10	1 118,6
Vrouwen					
18-34 jaar	96	1	2	0	322,1
35-54 jaar	61	4	30	5	238,2
55-74 jaar	14	3	32	51	402,6
75+	8	1	7	84	358,5
Totaal	41	2	18	39	1 321,3

Bron: Huishoudensstatistiek.

Alleenstaande ouders

Op 18-34-jarige leeftijd is de helft van de alleenstaande vaders ongehuwd. Van de alleenstaande moeders zijn dan zes op de tien ongehuwd (staat 3). Verder blijken alleenstaande moeders van 35-54 jaar vaker ongehuwd te zijn dan alleenstaande vaders van die leeftijd, met 23 en 13 procent. Onder 55-74-jarigen valt op dat alleenstaande vaders vaker zijn gescheiden, terwijl alleenstaande moeders vaker zijn verweduwd. Circa een op de tien alleenstaande vaders is ongehuwd, tegen bijna drie op de tien alleenstaande moeders. Alleenstaande vaders blijken daarentegen vaker verweduwd en iets vaker gescheiden te zijn dan alleenstaande moeders.

Staat 3
Alleenstaande ouders naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 2005

	Ongehuwd	Gehuwd	Gescheiden	Verweduwd	Totaal
	%				abs.=100%
					x 1 000
Mannen					
18-34 jaar	49	22	23	6	2,5
35-54 jaar	13	10	61	16	46,1
55-74 jaar	3	9	47	41	19,4
75+	0	4	6	90	4,2
Totaal	11	10	52	27	72,3
Vrouwen					
18-34 jaar	63	10	26	1	74,1
35-54 jaar	23	8	59	9	231,4
55-74 jaar	5	5	37	53	46,0
75+	1	1	6	93	20,3
Totaal	28	8	47	18	371,7

Bron: Huishoudensstatistiek.

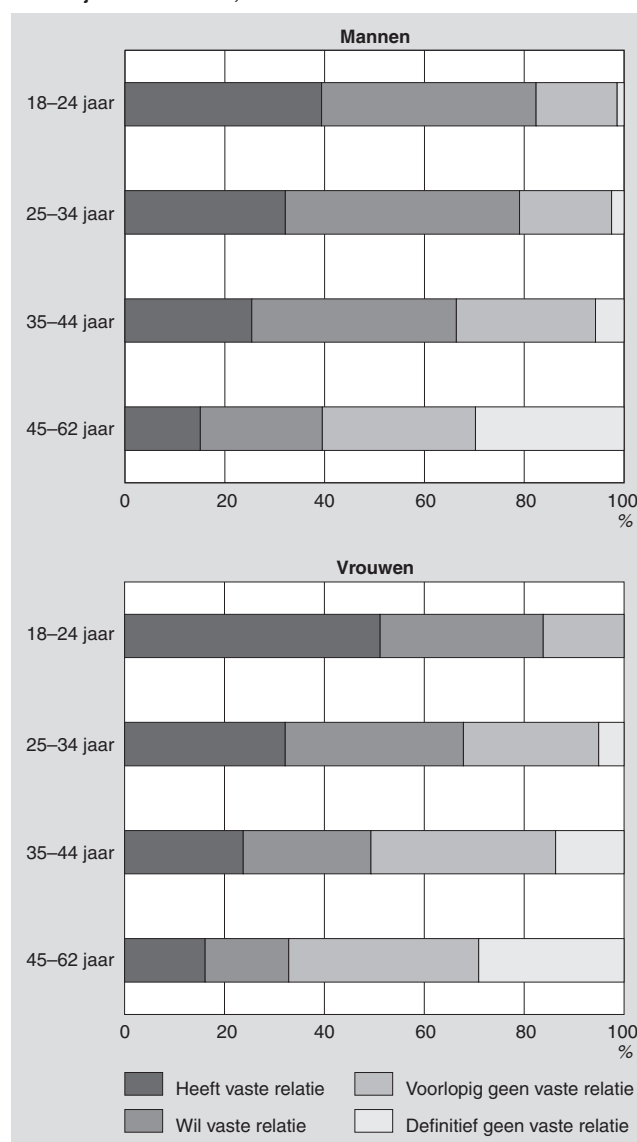
Relatiewens

In het voorafgaande is op basis van gegevens van de Huishoudensstatistiek een beeld geschetst van (de ontwik-

keling van) het aantal personen dat zonder partner woont. Op basis van het Onderzoek Gezinsvorming 2003 kan aanvullende informatie worden verkregen over de groep in de leeftijdscategorie 18-62 jaar (zie kader), onder meer over het al dan niet hebben van een vaste partner waarmee men niet samenwoont, de wensen ten aanzien van een relatie voor de toekomst, de redenen waarom men definitief alleen wil blijven en enkele kenmerken van personen die geen vaste relatie willen.

Leeftijd speelt een belangrijke rol waar het gaat om de relatiewens van personen die zonder partner wonen. Onder 18-24-jarige mannen heeft of wil ruim 80 procent een vaste relatie (grafiek 3). Naarmate men ouder is, neemt dit aandeel fors af, tot 40 procent. Dit betekent dat zes op de tien 45-62-jarige mannen die zonder partner wonen (voorlopig) geen vaste relatie willen. Het beeld is voor 18-24-jarige vrouwen ongeveer gelijk aan dat voor mannen: ruim 80 procent heeft of wil een vaste relatie. Van de 45-62-jarige vrouwen wil twee derde (voorlopig) geen vaste partner.

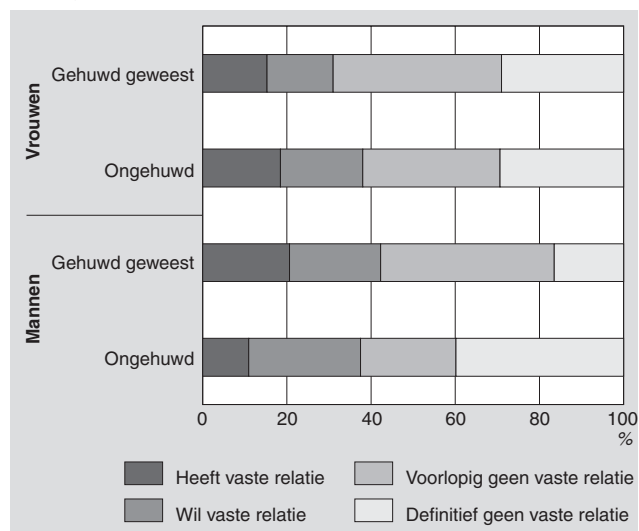
3. Personen van 18-62 jaar die zonder partner wonen naar geslacht, leeftijd en relatiewens, 2003

Bron: Onderzoek Gezinsvorming, 2003.

Of men in het verleden ooit gehuwd is geweest, is eveneens van invloed op de relatiewens. Voor mannen van 45–62 jaar geldt dat zij die ooit gehuwd waren iets vaker een vaste relatie hebben of willen dan ongehuwde mannen (grafiek 4). Voor vrouwen van deze leeftijd geldt het tegenovergestelde: ongehuwde vrouwen hebben of willen iets vaker een vaste partner dan vrouwen die ooit gehuwd zijn geweest. Het meest opvallende verschil tussen mannen en vrouwen betreft degenen die ooit gehuwd zijn geweest: vrouwen willen bijna twee keer zo vaak definitief geen vaste partner meer als mannen.

4. Personen van 45–62 jaar die zonder partner wonen naar geslacht, burgerlijke staat en relatiewens, 2003

Bron: Onderzoek Gezinsvorming, 2003.

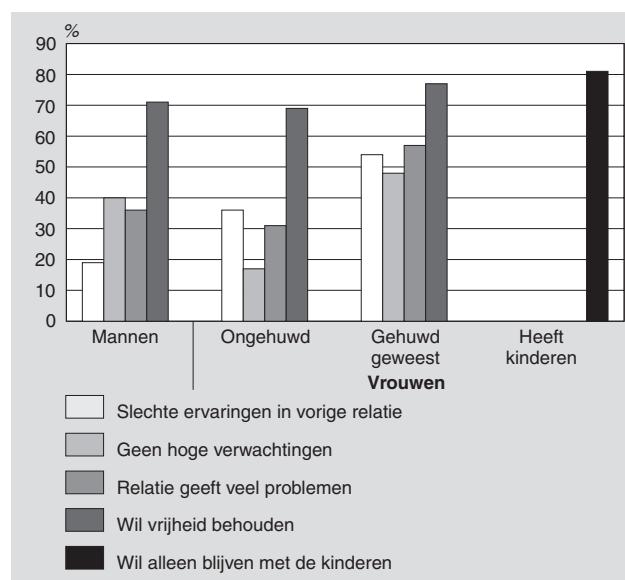
Redenen om alleen te blijven

Van de mannen en vrouwen die definitief geen vaste relatie willen, geven er zeven op de tien aan dat ze hun vrijheid willen behouden (grafiek 5). Onder vrouwen die gehuwd zijn geweest, is het behoud van vrijheid ook de meest voorkomende reden. Slechte ervaringen in een vorige relatie, geen hoge verwachtingen van een relatie en de mening dat een relatie veel problemen geeft, worden door ongeveer de helft van de vrouwelijke respondenten als belangrijke redenen gezien om alleen te blijven. Onder vrouwen met thuiswonende kinderen geven acht op de tien aan dat ze geen vaste partner willen omdat ze het belangrijk vinden om alleen te blijven met de kinderen.

Kenmerken van personen die zonder partner wonen

Mannen van 35–62 jaar die definitief geen relatie willen, zijn vaker nooit gehuwd geweest dan mannen die een relatie(wens) hebben (staat 4). Slechts één op de vijf mannen die definitief geen relatie willen, is gescheiden. Acht op de tien mannen die definitief geen relatie willen, hebben geen kinderen. Het beeld dat aldus ontstaat van mannen die definitief geen vaste relatie willen, is dat van overwegend ongehuwde, kinderloze mannen. Zij zijn lager opgeleid en rapporteren vaker een slechte gezondheid dan mannen die wél een vaste partner hebben of willen.

5. Redenen waarom mensen definitief alleen willen blijven

Bron: Onderzoek Gezinsvorming, 2003.

Staat 4 Kenmerken van mannen van 35–62 jaar die zonder partner wonen, 2003

	Relatiewens		
	heeft of wil relatie	voorlopig geen relatie	definitief geen relatie
	%		
<i>Burgerlijke staat</i>			
Ongehuwd	67	59	78
Gescheiden	28	31	19
Verweduwd	2	7	2
<i>Kinderen</i>			
Geen kinderen	69	59	79
Wel kinderen	31	41	21
<i>Onderwijsniveau</i>			
Laag	35	49	49
Middelbaar	41	28	33
Hoog	25	24	17
<i>Gezondheid</i>			
(Zeer) goed	78	74	59
Gaat wel	18	20	21
(Zeer) slecht	4	6	20
	abs.=100%		
Totaal aantal respondenten	251	137	81

Bron: Onderzoek Gezinsvorming, 2003.

Vrouwen die definitief geen vaste relatie willen, zijn minder vaak nooit gehuwd geweest als vrouwen die wel een relatie hebben of willen (staat 5). Zeven op de tien vrouwen die definitief geen vaste partner willen, hebben kinderen. Zes op de tien zijn laagopgeleid. Samengevat betekent dit dat vrouwen die definitief geen vaste relatie willen, vaker een relatie achter de rug hebben. Voorts hebben ze meestal kinderen. Deze situatie verschilt dus sterk van die voor mannen. Verder zijn deze vrouwen, evenals mannen, lager opgeleid en ervaren ze hun gezondheid vaker als slecht dan vrouwen die wél een vaste partner hebben of willen. Wat de gezondheid betreft, blijft het uiteraard de vraag of mensen met een slechtere gezondheid meer moeite hebben om een geschikte partner te vinden, of dat een relatie (huwelijk) een positief effect op de gezondheid heeft. Uit eerder onderzoek is gebleken dat gehuwden over de hele linie lagere sterfterisico's hebben (De Jong, 2002). Dit is

Staat 5
Kenmerken van vrouwen van 35–62 jaar die zonder partner wonen, 2003

	Relatiewens		
	heeft of wil relatie	voorlopig geen relatie	definitief geen relatie
	%		
<i>Burgerlijke staat</i>			
Ongehuwd	42	33	31
Gescheiden	46	44	48
Verweduwd	11	21	16
<i>Kinderen</i>			
Geen kinderen	46	29	28
Wel kinderen	54	71	72
<i>Onderwijsniveau</i>			
Laag	29	45	62
Middelbaar	29	35	24
Hoog	41	19	15
<i>Gezondheid</i>			
(Zeer) goed	78	72	44
Gaat wel	16	21	35
(Zeer) slecht	6	7	21
	<i>abs.=100%</i>		
Totaal aantal respondenten	222	213	130

Bron: Onderzoek Gezinsvorming, 2003.

mogelijk het gevolg van hun relatief gezonde levensstijl. Ongehuwde en gescheiden mensen hebben, wat betreft onder meer roken, drinken en voeding, vaker een ongezonde leefstijl.

Gegevens

In dit artikel worden gegevens gepresenteerd die afkomstig zijn van de Huishoudensstatistiek. Het aantal personen dat zonder partner woont is een subpopulatie van het totaal aantal personen in particuliere huishoudens. De bevolking in instellingen en tehuizen blijft dus buiten beschouwing.

Daarnaast zijn cijfers opgenomen die zijn gebaseerd op het Onderzoek Gezinsvorming 2003 van het CBS. In dit onderzoek zijn gegevens verzameld over de sociaal-demografische kenmerken van mensen die in Nederland wonen. Het gaat daarbij om de huidige gezinssamenstelling en relaties, maar ook om verwachtingen ten aanzien van toekomstige relaties. Dit onderzoek, dat om de vijf jaar wordt gehouden, heeft plaatsgevonden in de periode februari tot en met juni 2003. Aan het onderzoek hebben 3,9 duizend mannen en 4,2 duizend vrouwen van 18 tot en met 62 jaar deelgenomen.

Literatuur

Graaf, A. de, 2004, Jongeren eerder uit huis. CBS-webmagazine, 28 juni 2004, www.cbs.nl.

Graaf, A. de, 2005, Scheiden: motieven, verhuisgedrag en aard van de contacten. Bevolkingstrends 53(4), blz. 39–46.

Jong, A. de, 2002, Gehuwden leven het langst. CBS-webmagazine, 3 juni 2002, www.cbs.nl.

Jong, A. de, 2005, Bevolkingsprognose 2004–2050: veronderstellingen. Bevolkingstrends 53(1), blz. 19–23.

Nicolaas, H., A. Sprangers, A. Zorlu en J. Hartog, 2005, Migranten: wie komen, wie gaan terug en wie laten hun gezin overkomen? Bevolkingstrends 52(2), blz. 36–41.